
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบกับปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหายภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้คนไทยที่มีรายได้น้อยได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ให้เกิดผลผลิต เพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาดที่ยั่งยืน เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2559 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยรัฐบาลจะสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 79,556 กองทุน ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) กองทุนละไม่เกิน 500,000.00 บาท ภายใต้วงเงินรวม 3.5 หมื่นล้านบาท กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ได้รับอนุมัติโครงการและงบประมาณ จำนวน 1,839 กองทุน จำนวน 1,979 โครงการ เป็นเงิน 918.36 ล้านบาท

จากการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 95 กองทุน 107 โครงการ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 47.50 ล้านบาท พบประเด็นข้อตรวจพบสำคัญและข้อสังเกตสรุปได้ดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 การดำเนินโครงการมีความเสี่ยงต่อการบรรลุถึงผลสำเร็จของโครงการ

ข้อตรวจพบที่ 2 การดำเนินโครงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง และไม่ปฏิบัติตามระเบียบ คู่มือ แนวทางและวิธีการที่ อคป. กำหนด

ข้อสังเกตที่ 1 การใช้จ่ายเงินไม่เป็นไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้หรือเป็นการใช้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล

ข้อสังเกตที่ 2 การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในราคาสูงกว่าราคาตามท้องตลาด

ข้อสังเกตที่ 3 การดำเนินการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา/ใบสืบราคา เสนอราคา

รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 : การดำเนินโครงการมีความเสี่ยงต่อการบรรลุถึงผลสำเร็จของโครงการ

จากการตรวจสอบการดำเนินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 95 กองทุน พบว่า การดำเนินโครงการมีความเสี่ยงต่อการบรรลุถึงผลสำเร็จของโครงการ จำนวน 93 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 97.89 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ ดังนี้

1.1 สิ่งก่อสร้างหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จัดซื้อยังไม่มีการใช้ประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ จำนวน 11 กองทุน ดังนี้

ก. ปิ๋ม/ตื้น้ำน้ำมัน/ตื้น้ำเงินหยอดเหรียญ จำนวน 6 กองทุน ได้แก่

1) โครงการตื้น้ำน้ำมันหยอดเหรียญ ของกองทุนชุมชนเมืองสระศรีพัฒนา หมู่ 5 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง สถานที่ที่ตื้น้ำน้ำมันหยอดเหรียญอยู่ที่ศาลาประชาคม ไม่มีบ้านเลขที่ เทศบาลเมืองบ้านดุง จึงไม่สามารถออกไปรับแจ้งการประกอบกิจการควบคุมประเภทที่ 2 เพื่อนำไปประกอบการยื่นขอจดทะเบียนเป็นผู้ค้ำน้ำมันกับสำนักงานพลังงานจังหวัดอุดรธานีได้

2) โครงการร้านค้าชุมชนหมู่บ้านประชารัฐ ของกองทุนหมู่บ้านไก่อ หมู่ 2 ตำบลหนองคำ อำเภอมืออุดรธานี มีการจัดซื้อตื้น้ำน้ำมันหยอดเหรียญ จำนวน 2 ตัน ยังไม่ได้เชื่อมต่อระบบไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง และเงินคงเหลือที่อยู่ในบัญชีประชารัฐ ยังไม่ได้นำไปจัดซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคมาจำหน่าย

3) โครงการตื้น้ำน้ำมันหยอดเหรียญ ของกองทุนหมู่บ้านหม่ม หมู่ 1 ตำบลหม่ม อำเภอมืออุดรธานี จัดซื้อตื้น้ำน้ำมันหยอดเหรียญ จำนวน 4 ตัน ไม่ได้ใช้ประโยชน์ จำนวน 2 ตัน เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายน้ำมันชนิดไวไฟมาจากสำนักงานพลังงานจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 ตัน และหัวจ่ายน้ำมันชำรุดจำนวน 1 ตัน

4) โครงการตื้น้ำเงินออนไลน์/ปิ๋มน้ำมันหยอดเหรียญ จำนวน 3 กองทุน ได้แก่

- กองทุนหมู่บ้านห้วยน้ำคำ หมู่ 1 ระบบเติมเงินเข้าโทรศัพท์มือถือของลูกค้าแล้วแต่ระบบยังไม่ได้รับเงินจากผู้ที่มาใช้บริการหรือได้รับไม่ครบถ้วน
- กองทุนหมู่บ้านนาฮี ระบบเติมเงินไม่มีสัญญาณทำให้ลูกค้าไม่สามารถเติมเงินได้
- กองทุนหมู่บ้านห้วยเจริญ เครื่องชำระตรวจสอบอะไหล่ไปซ่อม

ข. ลาน/โรงตากพืชผลทางการเกษตร/ฉางข้าวชุมชน

1) โครงการก่อสร้างลานตากพืชผลทางการเกษตร ก่อสร้างภายในบริเวณวัด และบริเวณฉางปณิกสถาน ซึ่งอยู่ห่างไกลชุมชน จึงมีประชาชนมาใช้บริการตากข้าวน้อยราย จำนวน 2 กองทุน

2) โครงการก่อสร้างโรงตากพืชผลทางการเกษตร มีประชาชนมาใช้ประโยชน์น้อยรายในการตากพืชผลทางการเกษตร จำนวน 2 กองทุน

3) โครงการยุงฉางชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านดอนยาง หมู่ 13 ตำบลนาโพธิ์ อำเภอมืออุดรธานี ก่อสร้างแล้วเสร็จตั้งแต่ปี 2559 ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ เนื่องจากไม่มีการกำหนดแนวทางสำหรับการบริหารจัดการ

1.2 ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง/หยุดการดำเนินการ จำนวน 5 กองทุน ดังนี้

1) โครงการปิ๋มน้ำมันชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านดอนหัน หมู่ 13 ตำบลหนองคำ อำเภอมืออุดรธานี กองทุนหมู่บ้านประสบปัญหาในการบริหารจัดการ การขายขาดทุน กองทุนไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ ได้เปิดประมูลเพื่อหาคนมาบริหารโครงการ โดยประธานกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ประมูลได้ และดำเนินการในลักษณะส่วนตัว

2) โครงการปั้มน้ำมันชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านหนองไผ่ หมู่ 5 ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมืองอุดรธานี กองทุนหมู่บ้านประสบปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากกำไรจากการขายน้ำมันน้อย ไม่เหลือเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน ไม่มีคนที่จะมาให้บริการเติมน้ำมันเพราะรายได้น้อยไม่คุ้มค่ากับเวลา ทำให้ที่ตั้งไม่เหมาะสม

3) โครงการเลี้ยงหมู ของกองทุนหมู่บ้านชัยคำเจริญ หมู่ 14 ตำบลขอนแก่น อำเภอ กุดจับ กองทุนหมู่บ้านได้ขายหมูทั้งหมด และหยุดการบริหารโครงการตั้งแต่เดือนเมษายน 2560 เนื่องจากดำเนินการขาดทุนหมูมีราคาตกต่ำ

4) โครงการร้านค้าชุมชนเพื่อการเกษตร จำนวน 2 กองทุน ได้แก่ กองทุนชุมชนหนองหิน สามัคคีธรรม หมู่ 11 และกองทุนชุมชนศรีบูรพา 1 หมู่ 12 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง นำเงินบางส่วน ไปจัดซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อมาจำหน่ายแต่ได้รับปุ๋ยไม่ครบถ้วน และนำเงินที่เหลือไปปล่อยกู้ ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียน ในการบริหารโครงการ

1.3 ดำเนินการโครงการไม่แล้วเสร็จ ได้แก่ โครงการตลาดนัดชุมชนกองทุนหมู่บ้านถ่อนน้อย หมู่ 8 ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมืองอุดรธานี กองทุนหมู่บ้านนำเงินไปจัดซื้อที่ดิน มีการปรับพื้นที่ถมดิน ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าแต่ยังไม่ได้เชื่อมระบบไฟฟ้า เนื่องจากยังไม่ได้เทพื้นตลาดนัด และยังไม่ได้สร้างห้องน้ำ กองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนคงเหลือ จำนวน 43,238.00 บาท ซึ่งไม่สามารถที่จะดำเนินการให้เป็นไปตาม แผนการใช้จ่ายเงินเพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดได้

1.4 ความเสี่ยงในการดำเนินโครงการที่จะไม่ต่อเนื่องและยั่งยืน

1) ด้านสถานที่ในการดำเนินโครงการ กองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ส่วนบุคคล ไม่มีหนังสือยินยอมให้ใช้สถานที่ ไม่มีการจัดทำสัญญาเช่าเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีสัญญาเช่าแต่มี รายละเอียดไม่ครอบคลุมไม่ครบถ้วน

2) การวิเคราะห์ต้นทุน จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านคิดต้นทุนสินค้าเฉพาะ ค่าใช้จ่ายจากการซื้อสินค้าเท่านั้นแล้วบวกกำไรเพิ่มเพื่อกำหนดเป็นราคาขาย แต่กองทุนหมู่บ้านไม่ได้นำ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ค่าจ้าง ค่าเช่าที่ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า หรือค่าความเสียหายของน้ำมัน เป็นต้น มารวมเพื่อเป็นต้นทุนของสินค้า

3) ด้านการควบคุม จากการตรวจสอบ พบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่ได้จัดทำทะเบียน คุมทรัพย์สิน หรือมีการจัดทำแต่รายละเอียดยังไม่ครบถ้วน เพียงพอ การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่เป็น ปัจจุบัน การลงรายรับ รายจ่ายไม่มีเอกสารหลักฐานอ้างอิงหรือมีแต่ไม่ครบถ้วน กรณีขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ไม่มีการจัดทำสัญญาซื้อขายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการทำสัญญาไว้เป็นหลักฐานแต่รายละเอียด ในสัญญายังไม่ครอบคลุม ทุกสิ้นเดือนไม่มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง ในการบริหารงานให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และการจัดเก็บเอกสารหลักฐานไม่เป็นระบบ ระเบียบ ไม่เป็นหมวดหมู่

4) ด้านบุคลากร จากการตรวจสอบพบว่า การบริหารโครงการขาดแคลนแรงงานที่จะมาช่วยในการดำเนินการ การบริหารโครงการจึงมีแต่คณะกรรมการเพียงบางคนเท่านั้น อีกทั้งคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบโครงการไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ ไม่ได้รับการพัฒนาฝีมือหรือทักษะที่เพียงพอที่จะผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานเทียบเท่ากับของเอกชน

5) การตลาดหรือผู้ใช้บริการ จากการตรวจสอบพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการมีเฉพาะคนในชุมชน ไม่มีตลาดรองรับการกระจายสินค้าหรือเพิ่มกลุ่มเป้าหมายในการใช้บริการให้มากขึ้น

6) ด้านการดูแลบำรุงรักษา จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่มีคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดูแลบำรุงรักษา เพราะอุปกรณ์แต่ละอย่างมีอายุการใช้งาน มีหลักเกณฑ์วิธีการบำรุงรักษาตามรอบระยะเวลา

7) การมีส่วนร่วมของประชาชน จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านเสนอโครงการโดยผ่านการประชุมประชาคมตามความต้องการของชุมชน แต่เมื่อได้รับจัดสรรงบประมาณกลับดำเนินโครงการใหม่โดยไม่ผ่านการประชุมประชาคม เพื่อแจ้งให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทราบหรือแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับโครงการที่จะดำเนินการใหม่หรือไม่ และในระหว่างดำเนินการ คณะผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างไม่ได้ติดประกาศเพื่อชี้แจงหลักเกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง ความต้องการวัสดุ ครุภัณฑ์ ปริมาณ คุณภาพ ให้ทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้รับทราบ อีกทั้งโดยส่วนใหญ่ยังไม่มี การรับสมัครสมาชิกเพื่อให้มีการระดมทุน

8) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกองทุนหมู่บ้าน จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านบางแห่งดำเนินโครงการโดยไม่มีสัญญาซื้อขาย/จ้างทำของ/ จ้างก่อสร้าง จึงมีความเสี่ยงหากผู้รับจ้างส่งของ หรือก่อสร้างไม่เป็นตามที่ตกลง กองทุนหมู่บ้านจะได้รับความเสียหายและไม่อาจฟ้องร้องค่าเสียหายจากผู้รับจ้างได้ นอกจากนี้ยังพบว่า กองทุนหมู่บ้านมีการจัดซื้อปุ๋ยเคมีที่ไม่มีคุณภาพ ทำให้ไม่สามารถขายสินค้าได้ หรือขายสินค้าในราคาต่ำกว่าต้นทุน และมีสินค้าคงเหลือเป็นจำนวนมาก

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่จำหน่ายปุ๋ยในพื้นที่อำเภอกุมภวาปี พบว่า กองทุนหมู่บ้านบางแห่งมีปุ๋ยคงเหลือจำนวนมาก คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการชี้แจงว่า ปุ๋ยที่กองทุนหมู่บ้านซื้อมาจำหน่ายเป็นปุ๋ยตรา “ทุ่งเงิน” ผลิตโดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุดรเจริญทรัพย์โยโคภรณ์ ไม่สามารถจำหน่ายได้ ปุ๋ยที่ซื้อไม่มีคุณภาพ ไม่ละลายน้ำ ไม่สามารถทำให้พืชที่ปลูกเจริญงอกงามได้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จึงได้ขอความอนุเคราะห์สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จังหวัดขอนแก่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สารวัตรเกษตรของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรธานี ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ปุ๋ยที่กองทุนหมู่บ้านจัดซื้อมาจำหน่าย เพื่อนำไปวิเคราะห์คุณภาพมาตรฐาน จำนวน 3 กองทุน ได้แก่

- กองทุนหมู่บ้านทองอินทร์ หมู่ 5 ตำบลเสอเพลอ อำเภอกุมภวาปี เก็บตัวอย่าง ปุ๋ยเคมีจำนวน 3 สูตร ได้แก่ สูตร 20-8-20 สูตร 15-7-35 และสูตร 15-15-15

- กองทุนหมู่บ้านสวนมอน หมู่ 5 ตำบลเวียงคำ อำเภอภูมวนปี เก็บตัวอย่างปุ๋ยเคมี จำนวน 2 สูตร ได้แก่ สูตร 20-8-20 และสูตร 15-7-35

- กองทุนหมู่บ้านท่าม่วงน้อย หมู่ 12 ตำบลเวียงคำ อำเภอภูมวนปี เก็บตัวอย่างปุ๋ยเคมีจำนวน 2 สูตร ได้แก่ สูตร 15-15-15 และสูตร 15-7-35

ผลการตรวจสอบปุ๋ยเคมีที่ส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพมาตรฐาน พบว่า ปุ๋ยเคมีทุกสูตรเป็นปุ๋ยเคมี “ปลอม” เนื่องจากปุ๋ยเคมีดังกล่าวเป็นปุ๋ยเคมีเชิงผสม มีปริมาณธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสเฟต โพแทสเซียมรวมกับค่าความคลาดเคลื่อนแล้วยังต่ำกว่าร้อยละสิบตามที่ขึ้นทะเบียนไว้หรือที่ระบุไว้ในฉลาก ถือว่าเป็นปุ๋ยเคมีปลอม

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่จัดซื้อปุ๋ยมาจำหน่าย จำนวน 34 กองทุน พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านในอำเภอภูมวนปี อำเภอศรีธาตุ และอำเภอบ้านดุง จัดซื้อปุ๋ยตรา “ทุ่งเงิน” มาจำหน่าย จำนวน 17 กองทุน ไม่สามารถจำหน่ายปุ๋ยได้หรือจำหน่ายได้น้อย จำนวน 14 กองทุน จึงน่าเชื่อว่าเป็นปุ๋ย “ปลอม” เช่นเดียวกัน

1.5 โครงการที่บริหารจัดการไม่โปร่งใส หรือไม่สามารถตรวจสอบได้

จากการตรวจสอบ พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านจำนวน 3 กองทุน ที่บริหารจัดการไม่โปร่งใส หรือไม่สามารถตรวจสอบได้

1) กองทุนหมู่บ้านป่าเลา หมู่ 2 ตำบลศรีธาตุ อำเภอศรีธาตุ ไม่มีเอกสารหลักฐานในการบริหารโครงการให้ตรวจสอบ และนำวัสดุของผู้อื่นมาสมมติเป็นวัสดุของโครงการ

2) กองทุนหมู่บ้านศรีชมชื่น หมู่ 11 ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมืองอุดรธานี เอกสารหลักฐานไม่ตรงตามข้อเท็จจริงไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีการจัดซื้อวัสดุทั้งหมดจำนวนเท่าใด

3) กองทุนชุมชนศรีผดุง หมู่ 7 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง ประธานกองทุนฯ นำปุ๋ยเคมีไปใช้ส่วนตัวโดยไม่ได้ทำเอกสารหลักฐานการซื้อขายหรือเอกสารสัญญาซื้อขายปุ๋ย แต่ได้นำชื่อของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (เงินทุนหมุนเวียน) ที่ไม่ได้ซื้อปุ๋ยมาทำสัญญาซื้อขายปุ๋ยแทนตนเองโดยที่สมาชิกที่ถูกนำชื่อมาทำสัญญาไม่ได้รับทราบ

ข้อตรวจพบที่ 2 : การดำเนินโครงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง และไม่เป็นไปตามระเบียบ คู่มือ แนวทางและวิธีการที่ อคป. กำหนด

2.1 การดำเนินโครงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

ก. ภาษีหัก ณ ที่จ่าย

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 95 กองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีการนำส่งเงินภาษีในอัตราร้อยละ 1 จำนวน 83 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 87.37 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ แต่การนำส่งเงินดังกล่าวกองทุนหมู่บ้านจะนำเงินที่ผู้รับจ้างหรือผู้ขายคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านมาชำระภาษี จำนวน 43 กองทุน และไม่หักภาษี ณ ที่จ่าย จากผู้ขายหรือผู้รับจ้าง

เมื่อสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาติดตามและแจ้งให้ไปชำระภาษี กองทุนหมู่บ้านจึงนำเงินงบประมาณของโครงการ หรือเงินรายได้จากการจำหน่ายสินค้า หรือเงินส่วนตัวของคณะกรรมการไปชำระภาษี จำนวน 40 กองทุน กองทุนหมู่บ้านที่หักภาษี ณ ที่จ่าย แต่ยังไม่ได้นำส่งสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา จำนวน 1 กองทุน ไม่ได้หักภาษี ณ ที่จ่าย และไม่ได้นำส่งสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา จำนวน 11 กองทุน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านทั้ง 95 กองทุน ไม่ได้ออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย

ข. การขออนุญาตประกอบกิจการและการเสียภาษีของตู้น้ำมันหยอดเหรียญ หรือปั้มน้ำมันชุมชน

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการปั้มน้ำมันชุมชน ที่เป็นสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 23 กองทุน พบว่า ไม่ได้แจ้งประกอบกิจการควบคุมประเภทที่ 2 จำนวน 6 กองทุน ไม่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 11 จำนวน 8 กองทุน ไม่ได้ขออนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำนวน 20 กองทุน และไม่ได้ชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำนวน 20 กองทุน

ค. การขออนุญาตประกอบกิจการและการเสียภาษีของร้านจำหน่ายปุ๋ยเคมี วัตถุเคมี หรือเคมีภัณฑ์อื่น ๆ

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ประกอบกิจการร้านค้าชุมชนที่มีการจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 34 กองทุน พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านที่จำหน่ายปุ๋ยโดยไม่ได้อำนาจขออนุญาต จำนวน 32 กองทุน ไม่ได้ขออนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำนวน 34 กองทุน และไม่ได้ชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำนวน 12 กองทุน

ง. การขออนุญาตประกอบกิจการและการเสียภาษีของโรงน้ำดื่มชุมชน ประปาน้ำดื่ม ในชุมชน น้ำดื่มหยอดเหรียญ โรงน้ำแข็ง

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ใช้น้ำบาดาลหรือน้ำประปาในการผลิตน้ำดื่มชุมชน น้ำดื่มหยอดเหรียญ โรงน้ำแข็ง จำนวน 17 กองทุน พบว่า ไม่ได้ตรวจสอบคุณภาพน้ำ จำนวน 17 กองทุน ไม่ได้ขออนุญาตใช้น้ำบาดาล จำนวน 17 กองทุน ไม่ได้ขอเลขสารบบอาหาร จำนวน 12 กองทุน ไม่ได้ขอฉลาก จำนวน 4 กองทุน ไม่ได้ขออนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำนวน 16 กองทุน และไม่ได้ชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำนวน 16 กองทุน

จ. การจดทะเบียนของรถขนส่งพืชผลทางการเกษตร รถแทรกเตอร์ รถอีแต่น

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่จัดซื้อรถเพื่อการเกษตร จำนวน 6 กองทุน พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ได้จดทะเบียนและออกใบคู่มือจดทะเบียนรถ จำนวน 5 กองทุน จดทะเบียนและออกใบคู่มือในนามกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 กองทุน สำหรับกองทุนหมู่บ้านคำบง หมู่ 10 ตำบลคำบง อำเภอบ้านผือ ได้จัดซื้อรถบรรทุกทุกหนที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว 23 ปี โดยโอนกรรมสิทธิ์เป็นชื่อของประธานกองทุนหมู่บ้าน

ฉ. การขออนุญาตประกอบกิจการและการเสียภาษีของโรงสีข้าวชุมชน

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการโรงสีข้าวชุมชน จำนวน 3 กองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่ได้ขออนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และไม่ได้ยื่นชำระภาษี โรงเรือนและที่ดิน จำนวน 3 กองทุน

ช. การซื้อขายและการจดทะเบียนตัวรูปพรรณของสัตว์พาหนะ

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการฟาร์มเลี้ยงวัวชุมชน และ โครงการเลี้ยงโคขุน จำนวน 2 กองทุน พบว่า ไม่ได้จัดทำตัวรูปพรรณ ไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ และไม่ได้ทำ เป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

2.2 การดำเนินงานโครงการไม่เป็นไปตามระเบียบ คู่มือ แนวทางและวิธีการที่ อคป. กำหนด

1. กองทุนหมู่บ้านไม่ได้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 26 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 27.37 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ ดังนี้

1.1 มีการเปลี่ยนแปลงโครงการซึ่งกองทุนหมู่บ้านไม่ได้ดำเนินโครงการตามที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 20 กองทุน

1.2 มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมซึ่งกองทุนหมู่บ้านไม่ได้ดำเนินกิจกรรมตาม แผนการใช้จ่ายเงินตามที่ได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 7 กองทุน

การที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการเปลี่ยนแปลงโครงการหรือกิจกรรมโดยไม่ ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบฯ คู่มือ แนวทาง วิธีการดำเนินงานโครงการที่สำนักงานกำหนด เป็นการดำเนินการ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลต่อการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน จำนวน 11,636,500.00 บาท

2. นำเงินรายได้ของโครงการไปให้สมาชิกกู้ยืม

จากการตรวจสอบ พบว่า กองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 8 กองทุน ไม่ได้นำเงินรายได้ ของกองทุนมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการซื้อสินค้ามาจำหน่ายให้กับประชาชน และไม่ได้นำเงินฝาก เข้าบัญชีประชาธิปไตย แต่นำเงินดังกล่าวไปให้คณะกรรมการฯ สมาชิก ประชาชน หรือญาติของตนเองกู้ยืม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล และบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่เป็น คณะกรรมการผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นบุคคลเพียงบางกลุ่ม

3. คณะกรรมการดำเนินโครงการไม่นำเงินรายได้ฝากเข้าบัญชีประชาธิปไตย

จากการตรวจสอบพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ได้นำเงินรายได้ของโครงการฝากธนาคาร บัญชีประชาธิปไตยทั้งหมด จำนวน 46 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 48.42 ของจำนวนกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ โดยเก็บรักษาเป็นเงินสด จำนวน 15 กองทุน นำฝากธนาคารบัญชีส่วนตัว จำนวน 1 กองทุน เก็บรักษา เป็นเงินสดบางส่วนและนำฝากบัญชีประชาธิปไตยบางส่วน จำนวน 25 กองทุน เก็บรักษาเป็นเงินสด บางส่วนและนำฝากบัญชีอื่นบางส่วน จำนวน 3 กองทุน และนำฝากเข้าบัญชีประชาธิปไตยบางส่วนและนำฝาก เข้าบัญชีอื่นบางส่วน จำนวน 2 กองทุน

นอกจากนั้นยังพบว่า กองทุนหมู่บ้านไม่ได้นำเงินรายได้ฝากธนาคารบัญชีประจำรัฐ ไม่มีเงินสดให้ตรวจนับ หรือนำฝากบัญชีส่วนตัวของประธานกองทุนหมู่บ้าน และมีการนำไปใช้ส่วนตัว จำนวน 4 กองทุน

4. การจัดทำระเบียบข้อบังคับ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติฯ

จากการตรวจสอบพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านที่จัดทำระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ สำหรับใช้ในการบริหารโครงการ จำนวน 44 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 46.31 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ และไม่ได้จัดทำระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 51 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 53.69 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ

5. การจัดทำเอกสารการเบิกจ่าย การถอนเงิน และการใช้จ่ายเงิน

การจัดทำเอกสารการเบิกจ่ายเงินและการถอนเงินของกองทุนหมู่บ้านไม่ถูกต้องหรือไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง จากการตรวจสอบพบว่า

1. มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเพิ่มเติมเกินกว่าที่คู่มือกำหนด
2. ในการจัดซื้อจัดจ้างกองทุนหมู่บ้านไม่ได้เรียกใบเสร็จรับเงินจากผู้ขายหรือผู้รับเงิน หรือมีการเรียกใบเสร็จแต่ไม่ครบถ้วน แต่จะทำหลักฐานใบสำคัญรับเงินให้ผู้ขายหรือผู้รับเงินลงลายมือชื่อยืนยันตามที่คู่มือกำหนดไว้
3. จัดทำหลักฐานการใช้จ่ายเงินไม่ถูกต้อง โดยจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน ใบสำคัญรับเงิน ซึ่งระบุรายการจ่ายเงินไม่ตรงกับที่จ่ายจริง
4. กองทุนหมู่บ้านบางแห่งนำเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการซื้อน้ำมัน และภาษีหัก ณ ที่จ่าย ไปรวมไว้ในใบสืบบราคา เสนอราคา (อคป.15) ของผู้ขายหรือผู้รับจ้าง เมื่อผู้ขายหรือผู้รับจ้างได้รับเงินแล้วมีการคืนเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปชำระภาษี หรือใช้ในการบริหารโครงการ ทำให้กองทุนหมู่บ้านเสียหาย และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เข้าข่ายร่วมกันกับผู้ขายหรือผู้รับจ้างหลีกเลี่ยงภาษี อีกทั้งในการคืนเงินไม่มีเอกสารหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร

6. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ

จากการตรวจสอบพบว่า คณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่ถูกต้อง และพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านไม่ได้รายงานผล จำนวน 42 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 44.21 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ และมีกองทุนหมู่บ้านที่รายงานผล จำนวน 53 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 55.79 ของกองทุนหมู่บ้านที่ตรวจสอบ

ผลกระทบ

โครงการที่ดำเนินการแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน ทำให้การดำเนินโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในภาพรวมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการตามเจตนารมณ์ และเป็นการใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่เกิดประสิทธิภาพ ไม่เกิดประสิทธิผล ไม่คุ้มค่า ไม่เกิดความยั่งยืน ประชาชนสูญเสียโอกาสในการได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพ ไม่ได้สร้างงานสร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน การบริหารโครงการที่ขาดระบบการควบคุมภายในที่ดีเกิดความเสี่ยงในการบริหารโครงการ และเปิดโอกาสหรือช่องทางการทุจริต

สาเหตุ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขาดระบบการจัดการ ขาดการวางแผน ขาดการได้รับความรู้อย่างถูกต้อง คู่มือการดำเนินโครงการไม่ชัดเจน และในขั้นตอนของการจัดทำโครงการประชาชนไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนี้

1. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่ต้องบริหารจัดการด้วยตนเองทุกขั้นตอนมีจุดอ่อน คือ

1.1 ในขั้นตอนของการจัดทำโครงการ ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ไม่เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และกลั่นกรองร่วมกันเพื่อให้ได้โครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนและตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

1.2 ขาดระบบการจัดการ ขาดการวางแผนในการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกหรือชุมชน ด้านสถานที่ดำเนินโครงการ และด้านงบประมาณ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินโครงการโดยมุ่งเน้นการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรให้แล้วเสร็จคือการบรรลุผลสำเร็จโดยไม่มีตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการที่เป็นรูปธรรม

1.3 ขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณอย่างแท้จริง

1.4 ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้ง ถึงแม้จะมีคู่มือการดำเนินงานให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแต่คณะกรรมการฯ ไม่มีประสบการณ์ในการบริหารโครงการในลักษณะเช่นนี้มาก่อน จึงไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามคู่มือโดยการศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ครบคลุม และครบถ้วนได้

1.5 ไม่ให้ความสำคัญของการจัดทำเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินตรงตามข้อเท็จจริง แต่เน้นเพียงการจัดทำเอกสารให้ครบถ้วน ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินที่สะท้อนถึงการบริหารโครงการที่โปร่งใสได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่มีนัยสำคัญเป็นอย่างยิ่งอันจะส่งผลไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของโครงการในอนาคต

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6

2.1 การให้ความรู้ หรือการทำความเข้าใจ หรือชักจูงแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่ครอบคลุม ไม่ทั่วถึง

2.2 ยังไม่ได้นำคู่มือแสดงการบันทึกบัญชีโครงการพระราชดำริตามประเภทธุรกิจสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่กรมบัญชีกลางได้จัดทำขึ้นมาให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

2.3 ขาดการติดตามประเมินผล ไม่ได้ติดตามให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานประจำเดือน รายงานความก้าวหน้าของโครงการทุก 6 เดือน และ 1 ปี ทำให้ไม่สามารถที่จะยับยั้งการดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวมและทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านได้ ประกอบกับคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการขาดความเข้าใจทำให้การรายงานไม่สะท้อนผลการดำเนินงาน และปัญหาที่แท้จริงได้

3. ระเบียบฯ และคู่มือการดำเนินโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ

3.1 ตามระเบียบฯ ข้อ 29 ผู้อำนวยการมีอำนาจเรียกเงินงบประมาณคืนทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งดอกผล แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ผู้อำนวยการสามารถมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ เพื่อดำเนินการให้ความคุ้มครอง เรียกค่าเสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีทั้งในทางแพ่งและอาญา แต่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่ได้ออกคำสั่งมอบอำนาจให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา ใช้ในการปฏิบัติงาน

3.2 คู่มือกำหนดไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสนและไม่เข้าใจว่าตนมีหน้าที่อย่างไร ทำให้ผู้รับผิดชอบไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง

3.3 คู่มือไม่ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการประกอบกิจการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านฯ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการและปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เช่น ไม่ให้นำภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 1 ไปรวมไว้ในใบสืบบราคา หรือใบเสนอราคา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีข้อเสนอแนะให้ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หัวหน้าสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6 พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารงาน สามารถปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ทันการณ์ ให้ออกคำสั่งมอบอำนาจให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขาสามารถดำเนินการฟ้องร้องหรือเรียกร้องความเสียหายที่เกิดขึ้นกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้
2. แก้ไข ทบทวน ปรับปรุงคู่มือการดำเนินงานให้มีความชัดเจน ครอบคลุม พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของแต่ละประเภทธุรกิจ และการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ในโอกาสต่อไปหากมีการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยการต่อยอดโครงการเดิมหรือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐ ให้กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง หรือหนังสือสั่งการให้ชัดเจนโดยให้คณะอนุกรรมการฯ ระดับอำเภอ/ระดับจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกลั่นกรอง พิจารณาเห็นชอบโครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว
4. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในฐานะผู้เสียหายกรณีที่กองทุนหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีตราทุ้งเงินซึ่งเป็นปุ๋ยเคมีปลอม ให้พิจารณาดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกำหนดมาตรการในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดกรณีเช่นนี้อีกพร้อมทั้งแจ้งเวียนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ส่วนกรณีที่ซื้อปุ๋ยเคมีจากผู้ผลิตที่ใบอนุญาตหมดอายุให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ผลิตต่อไป
5. กำชับให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองศึกษาข้อมูลการขึ้นทะเบียนปุ๋ยเคมีโดยไม่ซื้อหรือตรวจรับปุ๋ยเคมีจากผู้ผลิตที่ใบอนุญาตหมดอายุ และให้ซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านค้าที่มีการจำหน่ายโดยทั่วไปในท้องตลาด ที่เป็นแหล่งเชื่อถือได้
6. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังต่อไปนี้ หากพบว่า การบริหารโครงการไม่เป็นไปตามหลักพระราชรัฐ หรือไม่เป็นไปตามคู่มือ แนวทาง วิธีการดำเนินงานโครงการที่สำนักงานกำหนดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการกระทำอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและประโยชน์ส่วนรวม ให้พิจารณาดำเนินการหาผู้รับผิดชอบและดำเนินการตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป
 - 6.1 กรณีที่กองทุนหมู่บ้านหยุดดำเนินการ แต่ไม่แจ้งให้สำนักงาน หรือสำนักงานสาขาทราบ จนเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ต่อกองทุนหมู่บ้านและส่วนรวม
 - 6.2 กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 3 กองทุน ที่มีการบริหารจัดการไม่โปร่งใส ไม่สามารถตรวจสอบได้

6.3 กรณีกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 20 กองทุน ไม่ได้ดำเนินโครงการตามที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการดำเนินงานโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (อคป.)

6.4 กรณีกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 7 กองทุน ใช้จ่ายเงินไม่เป็นไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการใช้จ่ายเงินของโครงการ

6.5 กรณีกองทุนหมู่บ้านนำเงินของโครงการไปให้กู้ยืม หรือนำไปใช้ส่วนตัว

7. กองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการตุน้ำมันหยอดเหรียญที่ไม่สามารถปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 อาจได้รับโทษตามกฎหมาย จนถึงการศึกษาประกอบกิจการซึ่งจะทำให้โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จึงให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หาแนวทางแก้ไขเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และกำชับให้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

8. กำชับให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละสาขา ออกไปให้คำแนะนำและติดตามผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (นอกเหนือจากการผ่านเครือข่ายซึ่งบางครั้งเครือข่ายอาจให้คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน) พร้อมปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

หัวหน้าสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6

1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มย่อยให้กับคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารโครงการในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับแต่ละกิจกรรม/โครงการ โดยมุ่งเน้นให้กองทุนฯ สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการบริหารโครงการได้

2. ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนำไปดำเนินการต่อยอดโครงการเดิม หรือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐ ควรพิจารณากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลการดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จ มีเงินทุนหมุนเวียน มีการเพิ่มมูลค่าในทรัพย์สิน เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโครงการ หากกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการโดยมีความเสี่ยงสูงที่จะไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อซึ่งจะทำให้เกิดความสูญเสียงบประมาณที่เพิ่มมากขึ้น

3. เพื่อให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสี่ยง ให้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

3.1 แจ้งให้กองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการในพื้นที่ส่วนบุคคลให้จัดทำหนังสือยินยอมการใช้ที่ดินและจัดทำสัญญาให้ถูกต้อง ครบถ้วน สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ได้มีการจัดทำ

สัญญาแล้วให้นำสัญญามาพิจารณาทบทวนว่าสัญญาถูกต้อง ครบคลุม หรือไม่ เพื่อให้มีผลบังคับทางกฎหมายหากเกิดกรณีพิพาท และอัตราค่าเช่าให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับรายรับหรือกำไรของกองทุนหมู่บ้านเป็นสำคัญ

3.2 ประสานส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประเภทต่าง ๆ ของโครงการเพื่อบูรณาการร่วมกันโดยการจัดทำคู่มือและจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในเรื่องของการวิเคราะห์ต้นทุน การจัดทำบัญชีและหลักฐานทางการเงินให้ถูกต้อง ครบถ้วน การเก็บและการรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ หมวดหมู่ การพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีฝีมือหรือทักษะการผลิต การส่งเสริมทางการตลาดหรือการพัฒนาเพื่อให้เกิดการต่อยอดของโครงการ และจัดทำคู่มือในการดูแลบำรุงรักษาของแต่ละประเภทธุรกิจสำหรับให้กองทุนหมู่บ้านใช้เป็นแนวทาง

3.3 ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือการจ้างก่อสร้าง โดยให้ระบุคุณลักษณะ ขนาด หรือแบบรูปรายการว่าต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทใด ขนาดเท่าใด จำนวนเท่าใด เพื่าคำนวณหาราคาที่เหมาะสม และใช้เป็นข้อมูลรายละเอียดในการตรวจรับงาน และการซื้อขายทรัพย์สินตั้งแต่ 20,000 บาท ขึ้นไปให้ทำสัญญาเพื่อให้สามารถฟ้องร้องความเสียหายทางกฎหมายได้

3.4 กรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขายสินค้าให้กับสมาชิกหรือประชาชนในชุมชนเป็นเงินเชื่อ ให้ทำสัญญาซื้อขายไว้เป็นหลักฐาน โดยมีรายละเอียดของสัญญาที่ครอบคลุมครบถ้วนทั้งระยะเวลาการชำระเงินคืน เบี้ยปรับ และกำหนดให้มีผู้ค้ำประกันสัญญาเพื่อป้องกันการเกิดหนี้สูญกรณีไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ โดยให้ทำสัญญาเป็น 2 ฉบับ เก็บไว้ที่กองทุน 1 ฉบับ และลูกหนี้เก็บไว้ 1 ฉบับ ส่วนกองทุนหมู่บ้านใดที่มีการทำสัญญาไว้แล้วแต่ยังไม่ครอบคลุมให้ดำเนินการแก้ไขสัญญาให้ครอบคลุม ครบถ้วนต่อไป

3.5 ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินของโครงการให้ถูกต้อง ครบถ้วน และหากมีการนำทรัพย์สินไปให้ประชาชนในชุมชนใช้/ยืมให้จัดทำทะเบียนคุมการยืมพร้อมทั้งรายละเอียดให้ครบถ้วน เพียงพอ ที่จะให้ทราบว่าทรัพย์สินอยู่กับผู้ใด จำนวนเท่าใด และกำหนดมาตรการความรับผิดชอบกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของโครงการ

4. แจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินการขออนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการให้ครบถ้วน และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ส่วนกองทุนหมู่บ้านค่าง หมู่ 10 ตำบลค่าง อำเภอบ้านฝาง ที่มีชื่อประธานกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของโครงการให้ดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์กลับคืนเป็นของกองทุนฯ

5. แจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นำเงินรายได้ของโครงการฝากธนาคารบัญชีพระราชรัฐทั้งหมด หากต้องการเก็บรักษาเงินสดไว้สำหรับเงินทุนหมุนเวียนให้เก็บรักษาไว้เท่ากับจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

6. แจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำข้อบังคับให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงของแต่ละกองทุน โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและผ่านความเห็นชอบร่วมกัน และให้นำข้อบังคับมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารโครงการต่อไป

ข้อสังเกตที่ 1 : การใช้จ่ายเงินไม่เป็นไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้หรือเป็นการใช้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล

จากการตรวจสอบพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านฯ ไม่ได้นำเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไปดำเนินกิจกรรมตามแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้เสนอโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และตามที่ อคป. อนุมัติ โดยนำเงินงบประมาณที่ได้รับไปดำเนินโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยนำไปจัดซื้อที่ดินและปรับปรุงพื้นที่เพื่อก่อสร้างที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน หรือมีการนำเงินบางส่วนไปปรับปรุงพื้นที่ ต่อเติมบ้านพักซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านฯ เช่าเป็นสถานที่ดำเนินโครงการ และมีการนำเงินเหลือจ่ายไปใช้ส่วนบุคคล จำนวน 7 กองทุน

1) กองทุนหมู่บ้านดอนยาง หมู่ 13 ตำบลนาพุ อำเภอกันทรวิชัย ได้นำเงินไปจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน 230,000.00 บาท และปรับปรุงพื้นที่โดยการถมดิน 50,000.00 บาท จากการสังเกตการณ์ พบว่า **พื้นที่ส่วนใหญ่ได้นำมาก่อสร้างลานตากพืชผลการเกษตรคอนกรีตเสริมเหล็กตามโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ**

2) กองทุนชุมชนศรีบูรพา 3 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง นำเงินไปจัดซื้อที่ดิน 130,000.00 บาท และก่อสร้างสำนักงานกองทุนชุมชนศรีบูรพา 3 จำนวน 70,000.00 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นที่ทำทำการกองทุนหมู่บ้าน และเป็นอาคารอเนกประสงค์สำหรับจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ดังนั้นจึงเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการ

3) กองทุนหมู่บ้านโพ้นตัน หมู่ 19 ตำบลเชียงหวาง อำเภอกันทรวิชัย นำเงินงบประมาณไปปรับปรุงพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดินของประธานกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15,800.00 บาท โดยที่กองทุนหมู่บ้านต้องจ่ายค่าเช่าปีละ 9,600.00 บาท

4) กองทุนหมู่บ้านเชียง หมู่ 1 ตำบลบ้านเชียง อำเภอบ้านเชียง นำเงินงบประมาณไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และจ่ายค่าแรงงานในการต่อเติมบ้านของรองประธานกองทุนหมู่บ้าน เป็นเงินจำนวน 69,612.00 บาท โดยที่กองทุนหมู่บ้านต้องจ่ายค่าเช่าสถานที่ปีละ 12,000.00 บาท

5) กองทุนหมู่บ้านดงอุดม หมู่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอมืองอุดรธานี นำเงินงบประมาณไปปรับปรุงร้านค้า และก่อสร้างศาลา จำนวน 1 หลัง ซึ่งเป็นการดำเนินการในพื้นที่หรือต่อเติมในทรัพย์สินของญาติประธานกองทุนหมู่บ้าน รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 107,000.00 บาท โดยที่กองทุนหมู่บ้านต้องจ่ายค่าเช่าปีแรกปีละ 12,000.00 บาท และปีต่อไปต้องจ่ายค่าเช่าปีละ 24,000.00 บาท

6) กองทุนหมู่บ้านสร้างลานพัฒนา หมู่ 18 ตำบลเชียงหวาง อำเภอกันทรวิชัย ผู้ขายได้มอบเงินให้กับประธานกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 150,000.00 บาท เพื่อดำเนินการก่อสร้างโรงเรียน ประธานฯ

ได้ดำเนินการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และจ่ายค่าจ้างแรงงานสำหรับก่อสร้างโรงเรือนเป็นเงินจำนวน 99,933.00 บาท คงเหลือเงินจำนวน 50,067.00 บาท ประธานฯ ไม่ได้นำฝากเข้าบัญชีประชารัฐ แต่นำเงินมาแบ่งให้กับคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 9 ราย จึงเป็นการนำเงินงบประมาณไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

7) กองทุนหมู่บ้านโคกศรีสำราญ หมู่ 8 ตำบลเสือเพลอ อำเภอกุมภวาปี ได้นำเงินงบประมาณไปดำเนินการถมดินในพื้นที่สาธารณประโยชน์เพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับก่อสร้างร้านค้าชุมชนจำนวน 20,000.00 บาท แต่ยังไม่มีการก่อสร้างร้านค้าแต่อย่างใด เป็นการดำเนินการที่ไม่ได้อยู่ในแผนการใช้จ่ายเงินและไม่มีการขอเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเพิ่มเติมโครงการ และพื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างร้านค้าชุมชนเป็นพื้นที่เดียวกันกับที่มีการก่อสร้างลานตากข้าว ตามโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ซึ่งการจ่ายเงินค่าถมดินเพื่อก่อสร้างร้านค้าเป็นกรณีการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6 อุดรธานี ได้รายงานผลให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการบริหารโครงการเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านและชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ พ.ศ. 2560

การที่ผู้ให้เช่านำพื้นที่หรืออาคารร้านค้าซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลมาให้กองทุนหมู่บ้านเช่าเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการ ผู้ให้เช่าเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากค่าเช่าเป็นรายเดือนหรือรายปี จึงมีหน้าที่ต้องปรับปรุงอาคาร สถานที่ ให้มีความพร้อมซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 546 ได้กำหนดให้ผู้ให้เช่าจำต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งให้เช่านั้นในสภาพอันซ่อมแซมดีแล้ว ไม่ควรนำเงินงบประมาณของโครงการไปดำเนินการ เพราะเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า หรือมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการดำเนินโครงการ หรือเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ทรัพย์สินที่ได้ลงทุนไปจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่า

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินงบประมาณของรัฐเป็นเงินจำนวน 722,479.00 บาท

ข้อเสนอแนะ

เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่องบประมาณแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีข้อเสนอแนะให้ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดไว้ในระเบียบให้ชัดเจน ไม่ให้นำเงินงบประมาณไปดำเนินการปลูกสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ส่วนบุคคล หรือต่อเติม ปรับปรุง ในทรัพย์สินส่วนบุคคล เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่องบประมาณแผ่นดิน หรือเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

2. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของกองทุนหมู่บ้านจำนวน 7 แห่ง หากพบว่าดำเนินการก่อให้เกิดความเสียหายต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินจำนวน 722,479.00 บาท ให้ดำเนินการหาผู้รับผิดชอบทางละเมิด และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อสังเกตที่ 2 : การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในราคาสูงกว่าราคาตามท้องตลาด

ตามที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและภาคีเครือข่ายสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างให้กับคณะผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้าง ทำหน้าที่จัดซื้อจัดจ้าง ไม่ต้องอิงระเบียบของทางราชการ **โดยวัสดุอุปกรณ์ ต้องมีคุณภาพดี ราคาเหมาะสม**

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ดำเนินโครงการตุน้ำมันหยอดเหรียญและโครงการน้ำประปาพลังงานแสงอาทิตย์ พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาด ดังนี้

1. ตุน้ำมันหยอดเหรียญ จากการสืบราคาตุน้ำมันหยอดเหรียญจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งมีคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน จะได้ราคาตุน้ำมันหยอดเหรียญประมาณตู้ละ 59,000.00 บาท และจากการสอบถามผู้ผลิตและจำหน่ายตุน้ำมันหยอดเหรียญหรือตัวแทนจำหน่ายโดยตรง จะได้ราคาเฉลี่ยตุน้ำมันหยอดเหรียญต่อการจำหน่าย จำนวน 1 ตู้ ราคาเฉลี่ยประมาณตู้ละ 59,800.00 บาท จำนวน 2 ตู้ ราคาเฉลี่ยประมาณตู้ละ 59,300.00 บาท และจำนวน 3 ตู้ ราคาเฉลี่ยประมาณตู้ละ 58,200.00 บาท เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมจึงใช้ราคาเฉลี่ยที่เป็นราคาสูงสุดในการเปรียบเทียบกับราคาที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดซื้อ จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 21 กองทุน จัดซื้อตุน้ำมันหยอดเหรียญในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาด **รวมเป็นเงินจำนวน 3,012,400.00 บาท**

2. ถังดับเพลิง จากการสืบราคาถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง ขนาด 15 ปอนด์ ที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับที่กองทุนหมู่บ้านจัดซื้อ ราคาเฉลี่ยถังละ 1,200.00 บาท จากการตรวจสอบ พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 4 กองทุน จัดซื้อถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้งในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาด มูลค่าความเสียหายทั้งจำนวน **รวมเป็นเงินจำนวน 18,400 บาท**

3. ลูกบอลดับเพลิง จากการสืบราคาลูกบอลดับเพลิงจากเว็บไซต์ต่าง ๆ พบว่า ลูกบอลดับเพลิงซึ่งมีคุณลักษณะเช่นเดียวกับที่กองทุนหมู่บ้านฯ ราคาเฉลี่ยลูกละ 1,800.00 บาท จากการตรวจสอบพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 2 กองทุน จัดซื้อลูกบอลดับเพลิงสูงกว่าราคาท้องตลาด **รวมเป็นเงินจำนวน 12,800.00 บาท**

4. ตู้เติมเงินออนไลน์ จากการสืบราคาตู้เติมเงินออนไลน์ ซึ่งมีคุณลักษณะเช่นเดียวกับที่กองทุนหมู่บ้านฯ จัดซื้อ มีราคาเฉลี่ยตู้ละ 26,800.00 บาท จากการตรวจสอบ พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวน 5 กองทุน จัดซื้อในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาด **รวมเป็นเงินจำนวน 116,200 บาท**

5. แผงโซลาร์เซลล์ จากการสืบราคาทางเว็บไซต์ พบว่า แผงโซลาร์เซลล์ ขนาด 310 วัตต์ เฉลี่ยราคาแผงละ 6,600.00 บาท จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านดงไพรวัลย์ หมู่ 8 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จัดซื้อแผงโซลาร์เซลล์ ขนาด 400 วัตต์ จำนวน 8 แผ่น ราคาแผ่นละ 16,375.00 บาท แต่ผู้รับจ้างได้ส่งมอบแผงโซลาร์เซลล์ แบบโพลีคริสตัลไลน์ (Poly Crystalline) รุ่น PPV-D310-3BB กำลังไฟสูงสุด 310 วัตต์ (Maximum Power (Pmax)) จึงเป็นการส่งมอบวัสดุอุปกรณ์ไม่ตรงกับใบสืบราคา เสนอราคาใบส่งมอบงาน/ใบเสร็จรับเงิน และเป็นการจัดซื้อแผงโซลาร์เซลล์ ในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาดแผงละ 9,775.00 บาท รวมเป็นเงิน 78,200.00 บาท ($9,775.00 \times 8$)

ผลกระทบ

จากการสืบราคาจากเว็บไซต์และการสอบถามผู้ผลิต ผู้แทนจำหน่าย และผู้ประกอบการในพื้นที่ จึงมีความเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในราคาสูงกว่าราคาตามท้องตลาด ทำให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่ประหยัด ทำให้เกิดความเสียหายต่อเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นเงินจำนวน 3,237,800.00 บาท

สาเหตุ

การที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในราคาสูงกว่าราคาท้องตลาดเนื่องจาก

1. คู่มือ แนวทางและวิธีการดำเนินโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ (สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) กำหนดไม่ครอบคลุมหรือไม่ชัดเจน ซึ่งตามคู่มือฯ ไม่ได้กำหนดว่าในการสืบราคาคณะผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างต้องดำเนินการเมื่อไหร่ และมีวิธีการสืบราคาอย่างไร สืบราคาจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง แต่จะกำหนดให้ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน พร้อมแนบเอกสารหลักฐานการประมาณการใช้จ่ายเงิน เช่น ใบเสนอราคา ใบสืบราคา เพื่อประกอบการเบิกจ่ายเงินเท่านั้น

2. คณะผู้รับผิดชอบโครงการที่ได้รับการแต่งตั้ง ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินโครงการลักษณะเช่นนี้มาก่อน ทำให้ไม่ได้ทำการสืบราคาว่าวัสดุอุปกรณ์ที่จะจัดซื้อราคาตลาดที่ซื้อขายโดยทั่วไปมีราคาเท่าใด หรือสอบถามราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการจัดซื้อจากผู้ขายหรือผู้ผลิตหลายราย เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบราคา เพื่อให้ได้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ราคาเหมาะสม แต่นำรายการและราคาจากผู้ขายที่กองทุนหมู่บ้านฯ ตกลงจะซื้อ/จ้าง มาคัดลอกข้อมูลจัดทำเป็นใบสืบราคา เสนอราคา หรือผู้ขายจะเป็นผู้จัดทำเอกสารให้ทั้งหมดคณะกรรมการเพียงแต่ลงลายมือชื่อในส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดความคุ้มค่าและประหยัด ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีข้อเสนอแนะให้ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หัวหน้าสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6 พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. พิจารณาทบทวนปรับปรุง แกไขคู่มือฯ ให้มีความชัดเจน ครอบคลุมถึงวิธีการ ขั้นตอน ในการสืบราคา และจัดทำมาตรฐานราคากลางวัสดุ อุปกรณ์ตามประเภทธุรกิจ หรือรวบรวมแหล่งข้อมูล เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการสืบราคา และส่งการให้คณะผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้าง นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด

2. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในราคาที่สูงกว่าราคาตามท้องตลาด จำนวน 22 แห่ง รวมเป็นเงิน 3,237,800 บาท หากพบว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเงิน งบประมาณแผ่นดินให้ดำเนินการหาผู้รับผิดชอบทางละเมิด และหากพบว่ามี การดำเนินการไม่สุจริต ให้ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

หัวหน้าสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 6

1. จัดอบรมให้ความรู้กับคณะผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการให้เข้าใจถึงขั้นตอน วิธีการในการ จัดซื้อจัดจ้าง และให้ความสำคัญในการตรวจสอบเอกสารที่ผู้เสนอราคาแนบมา กับใบเสนอราคา เช่น แคตตาล็อก แบบแปลนการก่อสร้าง เป็นต้น ว่าครุภัณฑ์ที่จัดซื้อ หรือสิ่งก่อสร้าง ตรงตามความต้องการ มีปริมาณ คุณภาพ ราคาเหมาะสม หรือไม่ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการส่งมอบวัสดุ ครุภัณฑ์ หรือ สิ่งก่อสร้าง ไม่ตรงตามความต้องการหรือมีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พร้อมทั้งบทลงโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ปฏิบัติตาม

2. กำชับให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองศึกษากฎหมาย ระเบียบ คู่มือฯ ที่เกี่ยวข้องและ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

ข้อสังเกตที่ 3 : การดำเนินการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา/ใบสืบราคา เสนอราคา

โครงการตุน้ำมันหอยดเหริญ/ปัมน้ำมันชุมชน

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินโครงการตุน้ำมันหอยดเหริญหรือปัมน้ำมันชุมชน จำนวน 3 กองทุน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านหนองไผ่ หมู่ 5 กองทุนหมู่บ้านดอนหัน หมู่ 13 ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมืองอุดรธานี และกองทุนหมู่บ้านโนนสะอาดใต้ หมู่ 9 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง พบว่า ผู้รับจ้าง ไม่ได้ดำเนินการหรือส่งมอบน้ำมันไม่ครบถ้วนตามใบเสนอราคา หรือตามรายการใบใบสำคัญรับเงิน คิดเป็นเงิน 230,313.00 บาท

การจัดซื้อปุ๋ยเคมี

จากการตรวจสอบกองทุนหมู่บ้านในอำเภอบ้านดุงที่ดำเนินโครงการร้านค้าชุมชนเพื่อการเกษตรโดยการจัดซื้อปุ๋ยเคมี จำนวน 3 กองทุน ได้แก่ กองทุนชุมชนหนองหินสามัคคีธรรม หมู่ 11 ตำบลศรีสุทโธ กองทุนชุมชนศรีบูรพา 1 และกองทุนชุมชนศรีบูรพา 3 หมู่ 12 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุงพบว่าผู้ขายส่งมอบปุ๋ยเคมีไม่ครบถ้วน ทำให้กองทุนหมู่บ้านได้รับความเสียหายจากการรับมอบของไม่ครบถ้วน คิดเป็นเงิน 550,000.00 บาท

ลานตากอเนกประสงค์

จากการตรวจสอบพบว่า กองทุนหมู่บ้านโพนทัน หมู่ 6 ตำบลเชียงหวาง อำเภอกันทรวิชัย ได้ว่าจ้างก่อสร้างลานตากข้าว ตากมัน (ลานอเนกประสงค์) พื้นที่ 784 ตารางเมตร ไร่ ละ 550.00 บาท เป็นเงิน 431,200.00 บาท จากการตรวจสอบและสังเกตการณ์งานก่อสร้าง พบว่า ลานอเนกประสงค์มีปริมาณพื้นที่ไม่เป็นไปตามใบเสนอราคา โดยวัดพื้นที่ที่ดำเนินการจริงได้ 439.68 ตารางเมตร น้อยกว่าที่กำหนดในใบเสนอราคา จำนวน 344.32 ตารางเมตร (784-439.68) ราคาตารางเมตรละ 550.00 บาท ทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินงบประมาณของรัฐ เป็นเงิน 189,376.00 บาท

การที่ผู้รับจ้างดำเนินการหรือส่งมอบของไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาใบเสนอราคา จำนวน 7 กองทุน ทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินงบประมาณของรัฐ รวมเป็นเงิน 969,689.00 บาท และจากการตรวจสอบเอกสารการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่า คณะกรรมการได้ลงลายมือชื่อตรวจรับถูกต้องครบถ้วน กรณีดังกล่าวข้างต้นจะได้รับรวมเอกสาร หลักฐาน ส่งให้กลุ่มตรวจสอบเฉพาะเรื่องต่อไป

สาเหตุเนื่องจากคณะกรรมการผู้รับผิดชอบไม่ทราบว่าการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องดำเนินการอย่างไร ไม่ทราบรายละเอียดของใบเสนอราคาว่ามีรายการใดบ้างที่ผู้รับจ้างต้องดำเนินการหรือส่งมอบ แต่จะลงลายมือชื่อตามที่ประธานหรือบุคคลที่นำเอกสารมาให้แจ้งให้ลงลายมือชื่อโดยไม่ได้ตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเกิดความคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีข้อเสนอแนะให้ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาทบทวนปรับปรุง แก้ไขคู่มือฯ การดำเนินงานให้มีความชัดเจน ครอบคลุมถึงวิธีการและขั้นตอนของการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้าง
2. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงหาผู้รับผิดชอบละเมิด กรณีผู้รับจ้างดำเนินการหรือส่งมอบของไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาใบเสนอราคา จำนวนเงิน 969,689.00 บาท
3. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อเงินงบประมาณแผ่นดิน ให้กำหนดมาตรการหรือแนวทางป้องกันแก้ไขไม่ให้เกิดกรณีเช่นนี้อีก และแจ้งเวียนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งปฏิบัติโดยเคร่งครัด